

Павленко В. В. Технології розвитку креативного потенціалу майбутніх учителів. *Пріоритети розвитку педагогічних та психологічних наук у XXI столітті: Збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (19–20 березня 2021 р., м. Одеса)*. Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки», 2021. С. 131–135.

Павленко В. В.,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри педагогіки, професійної освіти

та управління освітніми закладами

Житомирський державний університет імені Івана Франка

м. Житомир, Україна

ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Одним із суттєвих недоліків сучасної педагогічної освіти є її малий вплив на розвиток креативного потенціалу майбутніх фахівців. Аналіз роботи викладачів у сучасних ЗВО свідчить про те, що рівень їх практичних зусиль з розвитку креативності майбутніх учителів у процесі професійного навчання є недостатньо високим. У системі роботи більшості викладачів, на жаль, переважають стереотипні методи й прийоми, спрямовані на алгоритмізацію дій студентів. Тому одним з найважливіших завдань ЗВО, є пошук найбільш ефективних і дієвих форм роботи, спрямованих на розвиток креативності майбутніх учителів, підготовку до застосування елементів творчості у майбутній професійній та педагогічній діяльності.

На думку В. Беспалько, педагогічна технологія – це змістовна техніка реалізації освітнього процесу [1].

Під креативністю майбутнього вчителя ми розуміємо властивість особистості, яка визначає його здатність до генерування оригінальних, неповторних, новаторських ідей для вирішення різноманітних педагогічних завдань, які виникають в освітньому процесі. Вона характеризується здатністю вчителя своєчасно побачити педагогічну проблему, розробити творчі шляхи її

вирішення й діяти не за шаблоном, а оригінальним, властивим саме йому способом [3, с. 2–9.].

Однією з основних передумов розвитку креативності майбутніх вчителів є орієнтація освітнього процесу на особистість студента, врахування його індивідуальних особливостей, нахилів та здібностей. Тобто, професійну освіту доцільно організовувати, в першу чергу, на основі індивідуально креативного підходу, який передбачає використання різних форм навчання, орієнтованих на індивідуальність особистості.

Процес розвитку креативності майбутніх педагогів, у першу чергу, повинен організовуватися в формі *проблемного навчання*, яке передбачає постановку й вирішення навчальних, наукових і професійно-педагогічних проблем. Тому завданню розвитку креативності майбутніх учителів необхідно підпорядкувати всі організаційні форми й методи навчання в сучасних ЗВО: лекції, практичні та семінарські заняття, самостійну та індивідуальну роботу.

На основі аналізу джерел, розроблено алгоритм організації творчої навчально-професійної діяльності, який містить послідовність дій викладача та майбутнього вчителя на різних етапах творчої навчально-професійної діяльності (див. таблицю 1.).

Таблиця 1.

Алгоритм організації творчої навчально-професійної діяльності

Цільовий етап	
Діяльність викладача: Постановка мети.	Діяльність майбутнього учителя: 1. Відповідно до мети, визначаються завдання. 2. Зіставлення завдань з проєктованим індивідуальним освітнім маршрутом. 3. При необхідності звернутись за допомогою до викладача.
Мотиваційний етап	
Діяльність викладача: Формування творчої навчально-професійної задачі за рівнем складності.	Діяльність майбутнього учителя: Актуалізація знань, необхідних для вирішення творчого навчально-професійного завдання.
Операційно-діяльнісний етап	
Діяльність викладача: 1.	Діяльність майбутнього учителя:

Презентація творчої навчально-професійної задачі. 2. Організація роботи майбутнього вчителя для розв'язання творчої навчально-професійної задачі. 3. Озвучування критеріїв оцінки розв'язуваної творчої навчально-професійної задачі. 4. Консультування, надання допомоги майбутнім учителям.	1. Ознайомлення з умовою творчої навчально-професійної задачі. 2. Розв'язання творчої навчально-професійної задачі. 3. Формулювання кінцевого результату, оформлення та захист.
Контрольно-регулюючий етап	
Діяльність викладача: Перевірка розв'язання творчої навчально-професійної задачі.	Діяльність майбутнього учителя: Оголошення результатів.
Оцінно-результативний етап	
Діяльність викладача: Оцінка розв'язаної творчої навчально-професійної задачі відповідно до критерію.	Діяльність майбутнього учителя: Самоаналіз, самооцінка, рефлексія виконаної роботи.
Корекція	
Діяльність викладача: 1. Розробка й застосування диференційованих корекційних завдань. 2. Моніторинг корекційної роботи й оцінювання вторинного результату.	Діяльність майбутнього учителя: 1. Корекція власної діяльності, виконання диференційованих корекційних завдань. 2. Самоаналіз, самооцінка, рефлексія вторинного результату.

Отже, процес розвитку креативності майбутніх учителів, полягає в цілеспрямованій взаємодії, співпраці викладача й майбутніх учителів у спеціально організованих умовах із застосуванням необхідних форм і методів організації освітнього процесу.

На сучасному етапі можна виділити певні групи методів, які сприяють формуванню професійної креативності майбутніх учителів [2, с. 174], які класифікуються таким чином:

1. За способом організації навчальної діяльності:

- структурно-логічні методи;
- тренінгові методи;
- ігрові методи.

2. За формувальною спрямованістю:

а) методи розвитку досвіду творчої діяльності:

– *методи із застосуванням ускладнених умов*, а саме: метод тимчасових обмежень, метод раптових заборон, метод нових варіантів, метод інформаційної недостатності;

– *методи групового вирішення творчих завдань*: метод «Чорного ящика», метод щоденників;

– *методи колективного стимулювання творчих пошуків*: метод мозкового штурму, метод синектики та інші.

б) методи емоційного впливу, що сприяють формуванню досвіду через переживання власної професійно-творчої та навчально-пізнавальної діяльності та створюють установку на позитивне емоційне ставлення до неї: заохочення, навчально-емоційна гра, створення ситуації успіху, вільний вибір творчих завдань, спонукання до вибору альтернативних рішень.

Дослідження показало, що існує багато факторів, які негативно впливають на прояв креативності майбутніх учителів. На думку С. Смирнова, до них належать такі: ліміт часу; стан стресу або підвищеної тривожності; сильна або слабка мотивація навчання; бажання швидко знайти рішення, яке, зазвичай, призводить до зниження якості виконання завдань шляхом зменшення часу на його виконання; спосіб формулювання умов завдання, який провокує невірний шлях рішення; невпевненість у своїх силах, викликана попередніми невдачами й деякі інші [4, с. 87].

Відомий дослідник креативності Г. Оуч визначає фактори, що *перешкоджають* розвитку креативності, називає «розумовими замками», тобто міцними установками свідомості, які заважають креативно підходити до вирішення життєвих і професійних ситуацій. На його думку, до них належать: невпевненість в собі; страх здаватися гірше, ніж інші; звичка всі життєві й навчальні ситуації оцінювати з точки зору логіки; прагнення завжди бути практичним; звичка слідувати загальноприйнятим правилам; схильність до уникнення двозначностей; підсвідоме налаштування на те, що помилятися взагалі не можна та інші [5, с. 141].

Таким чином, на сучасному етапі існує багато різних методик розвитку креативності майбутніх педагогів. Кожен викладач ЗВО, формуючи індивідуальний стиль педагогічної діяльності, може вибрати для себе будь-які наближені форми й методи навчання студентів. При цьому слід домагатися, щоб результати їх застосування позитивно впливали на розвиток креативності майбутніх учителів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии. Москва : Педагогика, 1989. 192 с.
2. Виленский М.Я., С.Н. Бегидова. Профессионально-творческое развитие личности специалиста физической культуры и спорта в процессе обучения. Москва; Иркутск, 2004. 213 с.
3. Павленко В.В. Креативність учителя як чинник розвитку педагогічної творчості. *Формування дидактичної компетентності педагогів дошкільної та початкової освіти: збірник науково-методичних праць* / за заг. ред. В.Є. Литнєва, Н.Є. Колесник, Т.В. Наумчук. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2015. С. 2–9.
4. Смирнов С.Д. Педагогика и психология высшего образования: от деятельности к личности. Москва : Академия, 2005. 394 с.
5. Oech R. Awhach on the Side of the Head: How to Unlock your Mind for innovation Menlo Park. Calif. Creative think, 1983. V. XVII. P. 141